

Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων
ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

**Παραδειγματικό σενάριο
στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας**

«Η κατοικία και ο άνθρωπος»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2011

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	4
ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ – ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ	4
ΣΤΟΧΟΙ-ΣΚΕΠΤΙΚΟ	4
ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	5
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	14

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος

Η κατοικία και ο άνθρωπος

Δημιουργός

Κωνσταντίνος Πέτρου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Διδακτική ενότητα

Βιβλίο της *Γλώσσας* (α' τεύχος, σσ. 24-25) «Το σπίτι του ποιητή Καβάφη»

Τάξη

Στ' Δημοτικού, αλλά και σε άλλες τάξεις του Δημοτικού.

Χρονική διάρκεια

Θα απαιτηθούν 10-13 διδακτικές ώρες

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

(με μια ματιά)

Διερεύνηση του θέματος της κατοικίας, με ανάλυση των διαστάσεων της έννοιας, καθώς και της σημασίας της για τον άνθρωπο, βασιζόμενη στην αναζήτηση στο διαδίκτυο και στην παροχή ευκαιριών για παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, καθώς και στη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη.

Γ. ΣΤΟΧΟΙ-ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η έννοια της 'κατοικίας' και κατ' επέκταση του σπιτιού αποτελούν για τους μαθητές της Στ' Τάξης γνωστά θέματα σχεδόν από την Α' Τάξη, όχι μόνο στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος, αλλά και άλλων μαθημάτων, όπως η *Μελέτη Περιβάλλοντος*, η *Ιστορία*, η *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή*. Οι γνώσεις τους είναι αρκετές για την κατοικία, οι περισσότερες μάλιστα βιωματικές. Επίσης πολλοί μαθητές, τόσο λόγω

τηλεόρασης όσο και Η/Υ, έχουν διευρύνει το επίπεδο γνώσεών τους και μάλιστα με έντονα εποπτικό τρόπο. Το γεγονός αυτό όμως δεν αρκεί για να εντάξουν αρκετές γνώσεις από αυτές σε ένα άλλο πλαίσιο με μία άλλη οπτική διάσταση, συνδέοντάς την με δεξιότητες γραμματισμών, ιδιαίτερα των νέων που προκύπτουν από την ενασχόλησή τους με τις ΤΠΕ. Ο σκοπός που προέχει είναι να κατανοήσουν οι μαθητές την έννοια του σπιτιού υπό το πρίσμα νέων και διαφορετικών διδακτικών προσεγγίσεων.

Δ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Αφετηρία: Με αφορμή το κείμενο του βιβλίου της *Γλώσσας* (α΄-τεύχος, σσ. 24-25) «Το σπίτι του ποιητή Καβάφη», καθώς και την περιγραφή του, που προβάλλει στοιχεία του χαρακτήρα του, δίνεται το έναυσμα για συζήτηση με θέμα «Η πολύπλευρη σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο» και αποφασίζεται η περαιτέρω διερεύνηση. Για να ενισχυθεί η παρότρυνση προς τους μαθητές, τους καλούμε να δουν τις φωτογραφίες στο βιβλίο (σσ. 27, 32) καθώς και στο Τετράδιο Εργασιών (σσ. 19-20, 22), καθώς και να προσέξουν τη χωροχρονική διαφορά μεταξύ των κατοικιών.

Σύνδεση με το Α.Π.Σ. και το σχολικό εγχειρίδιο: Σε όλο το φάσμα των μαθημάτων, και κυρίως στο μάθημα της διδασκαλίας της νέας ελληνικής γλώσσας, γίνεται αναφορά στο θέμα της κατοικίας και του σπιτιού σε πολλά κείμενα.

Κατανομή του χρόνου: Οι μαθητές συμμετέχουν στην ολομέλεια στην αρχή του σεναρίου (1-2 διδακτικές ώρες). Στη συνέχεια χωρίζονται σε ομάδες. Οι ομάδες εργάζονται χωριστά η κάθε μια, αλλά ταυτόχρονα για το ίδιο θέμα και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας που τους ανατίθεται. Κάθε εργασία περιλαμβάνει κατά μέσο όρο 6-7 διδακτικές ώρες. Η δημιουργία παρουσίασης και εννοιολογικού χάρτη περίπου 3-4 διδακτικές ώρες. Γενικό σύνολο 10-13 διδακτικές ώρες.

Ρόλος του διδάσκοντος: Καθοδηγητικός, συμβουλευτικός, παρεμβατικός (όπου χρειάζεται)

Ρόλοι των μαθητών: Ο ρόλος των μαθητών είναι διερευνητικός, καθώς εργάζονται ερευνώντας σε ιστοσελίδες του Διαδικτύου, συμβουλευτικός και βοηθητικός προς τους συμμαθητές τους, καθώς μέσα από τη συνεργασία και την προσπάθεια αναγωγής των ερευνητικών δεδομένων σε κείμενο αναγκάζονται να συμβουλέψουν μέλος ή μέλη της ομάδας τους και να βοηθηθούν.

Εργαλεία-Πηγές: Η/Υ, διαδίκτυο, μηχανές αναζήτησης, ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, ηλεκτρονικό λεξικό, διαδικτυακό πρόγραμμα δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη.

Λεπτομερής διαδικασία

Οι μαθητές παρατηρώντας τις φωτογραφίες των σχολικών εγχειριδίων και ανατρέχοντας σε πεζά ή ποιητικά που έχουν συναντήσει στις προηγούμενες τάξεις με αναφορά στην κατοικία, αποκτούν μια πρώτη γνώμη για την πολυδιάστατη έννοιά της. Για να επιτύχουμε περισσότερο στο να υποκινήσουμε το ενδιαφέρον και την περιέργεια των μαθητών, έχουμε αναθέσει στον καθένα από την προηγούμενη/ες μέρα/ες να εντοπίσουν σε περιοδικά, εφημερίδες, ακόμα και στο Διαδίκτυο (στους πιο εξοικειωμένους) φωτογραφίες διαφορετικών ειδών κατοικιών, και να τις φέρουν στο σχολείο για να σχολιαστούν και κατόπιν να δημιουργηθεί ένα κολάζ, ένας πίνακας. Χρήσιμο θα ήταν να υπάρχουν αρκετές σε ψηφιακή μορφή ή να μετατραπούν οι έντυπες, ώστε να ενσωματωθούν αργότερα σε μια παρουσίαση ή να αναρτηθούν στο blog του σχολείου.

Στην επόμενη φάση ακολουθεί συζήτηση για την κατοικία με έμφαση στο γεγονός ότι στη σύγχρονη νεοελληνική γλώσσα αναφέρεται ως επί το πλείστον ως «σπίτι». Θέτουμε τον προβληματισμό αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο εννοιών, κατά πόσο ουσιαστικές είναι αυτές και, βέβαια, πώς ορίζεται η κάθε μία και ποια είναι η συγκεκριμένη/-ες σημασία/-ες κάθε λέξης. Σε αυτό το σημείο ενημερώνουμε τους μαθητές ότι αυτό είναι κάτι που θα προκύψει κατά τη διάρκεια

των δραστηριοτήτων και καλό είναι στην παρούσα φάση να μη γίνει περαιτέρω επέκταση. Τους ζητάμε κάθε φορά που θα τελειώνουμε μια δραστηριότητα να καταγράφουν στο τετράδιό τους τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η ολομέλεια μετά από συζήτηση. Αυτό θα βοηθήσει αργότερα την κάθε ομάδα να σχηματίσει εννοιολογικό χάρτη με κύρια ιδέα αυτήν του σπιτιού. Αναφερόμαστε στη σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο, αφού μαζί με την τροφή ήταν τα δύο στοιχειώδη σημεία για την επιβίωσή του. Αργότερα θα ικανοποιεί πλήθος αναγκών μέσα σ' αυτήν, καθώς επίσης θα απολαμβάνει ασφάλεια και θαλπωρή. Επίσης, δεν παραλείπουμε να τονίσουμε ότι τα νέα τεχνολογικά μέσα και η αύξηση των αναγκών του ανθρώπου οδήγησαν ιδίως κατά τους δύο τελευταίους αιώνες στην εντυπωσιακή (ίσως και απίστευτη) εξέλιξη της κατοικίας. Αυτά τα στοιχεία ζητάμε να καταγράψουν οι μαθητές στο τετράδιό τους ως συμπεράσματα βγαλμένα από τη συζήτηση και την ανταλλαγή απόψεων.

Στη συνέχεια περνάμε στη «δράση», χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με τον αριθμό των Η/Υ (με ελάχιστο αριθμό τους τρεις μαθητές για την καθεμία) και από κοινού θα διερευνήσουν στο Διαδίκτυο ή θα επισκεφτούν ιστότοπους για να αντλήσουν πληροφορίες, εικόνες, βίντεο κ.λπ. που θα τους χρησιμεύσουν στο τέλος. Έχουμε, βέβαια, ήδη εξηγήσει νωρίτερα ότι για να ολοκληρωθεί η εργασία μας θα βασιστούμε στα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα (Η/Υ, διαδίκτυο, Παρουσιάσεις κ.λπ) μιας και ο ένας από τους στόχους της εργασίας είναι η απόκτηση δεξιοτήτων στη χρήση τους. Καθιστούμε σαφές ότι ο βασικός μας στόχος είναι μέσω της καλλιέργειας της γλώσσας να αποκτηθούν γνώσεις γύρω από την κατοικία και το σπίτι με μια διαφορετική διαδικασία αυτή τη φορά. Συμφωνούμε ότι όλα τα ευρήματα θα αξιοποιηθούν ενσωματώνοντάς τα σε μια Παρουσίαση και ανάρτηση σε blog, καθώς και έκθεση οπτικού υλικού, συγγραφή κειμένων κ.λπ. στο σχολείο. Εφόσον η αφορμή για την όλη συζήτηση δόθηκε από το κείμενο που αναφέρεται στο σπίτι του Κ.Π. Καβάφη, καλό θα ήταν οι μαθητές να επισκεφθούν και διαδικτυακά το σπίτι του [ποιητή](#) για λιγότερο από [ένα λεπτό](#), ή, αν υπάρχει χρόνος και επιθυμία, για [14 λεπτά](#) περίπου, για να δουν πιο παραστατικά αυτά που περιγράφει το κείμενο. Σχολιάζουμε τα

αποσπάσματα που είδαμε και προτείνουμε μια εικονική περιήγηση στο σπίτι του [Διονύσιου Σολωμού](#), μια ακόμη στο σπίτι της [Πηνελόπης Δέλτα](#), και τέλος στο σπίτι της [Μπουμπουλίας](#). Οι μαθητές λογικά θα συμπεράνουν ότι πολλά σπίτια επιφανών προσώπων έχουν μετατραπεί σε επισκέψιμα μουσεία, και μάλιστα παρατηρώντας τα προσεκτικά μπορούμε να καταλάβουμε ότι η διακόσμηση και τα αντικείμενα που υπάρχουν στο εσωτερικό τους μαρτυρούν την ενασχόληση και τα ενδιαφέροντα των ιδιοκτητών τους. Το συμπέρασμα που προκύπτει –και θα χρησιμοποιήσουμε στη δημιουργία του εννοιολογικού χάρτη- είναι ότι το σπίτι υπάρχει ως τόπος κατοικίας, ως χώρος εργασίας, και βέβαια να μετατραπεί σε μουσείο. Και δεν παραλείπουμε να αναφέρουμε ότι το σπίτι είναι βασικό σημείο αναφοράς για κάθε άνθρωπο, συνηθισμένο ή εξαιρετικό.

Για να κατανοήσουμε εντελώς τις έννοιες ‘κατοικία’ και ‘σπίτι’, χρήσιμο είναι να επισκεφθούμε ένα [ηλεκτρονικό λεξικό](#). Δίνονται οδηγίες σχετικά με το πώς θα αναζητήσουν τα λήμματα οι μαθητές και τους προτείνουμε να γράψουν *κατοικία* και να πατήσουν αναζήτηση. Ο ορισμός που δίνεται αναφέρεται σ’ αυτά που ήδη γνωρίζουν οι μαθητές, αλλά υπάρχει και μία μεταφορική έννοια της κατοικίας (αυτή του σώματος, ως προσωρινής για την ψυχή), η οποία όμως δεν μας ικανοποιεί πλήρως. «Στέλνουμε» το λήμμα *κατοικία* στα Σώματα Κειμένων, για να προσπαθήσουμε να βρούμε και κάποια άλλη σημασία της κατοικίας. Στο δεύτερο σώμα εντοπίζουμε (κάπως μακάβρια) ότι ο τάφος αποκαλείται και «τελευταία κατοικία».

Συνεχίζοντας οι μαθητές βοηθούνται να αντιληφθούν στα επόμενα σώματα κειμένων ότι με τον όρο «κατοικία» εννοείται και η στεγαστική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης, ακόμα και παγιωμένες κοινωνικές αντιλήψεις πάνω στο θέμα. Συμπληρωματικά, παρακάτω, μας δίνεται η ευκαιρία να αναφερθούμε στο κόστος κατασκευής μιας κατοικίας με αφορμή την έννοια της εργατικής κατοικίας που εντοπίζουμε. Έτσι οι μαθητές αντιλαμβάνονται πόσο σημαντική είναι η απόκτηση της πρώτης κατοικίας –αυτής που καλύπτει τις πρωταρχικές ανάγκες του ανθρώπου και εμπεριέχει συναισθηματική αξία γι’ αυτόν– γι’ αυτό και αντιμετωπίζεται

υποστηρικτικά από τους κρατικούς μηχανισμούς, π.χ Εφορία. Στα οικονομικά σώματα κειμένων οι μαθητές μπορούν να εμπεδώσουν την πληροφορία που αναφέρεται στο ότι για αρκετούς ανθρώπους η κατοικία είναι και ο χώρος εργασίας τους—επαγγελματική στέγη, όπως αναφέρεται και στα κείμενα. Στο τέλος αναφέρεται και το γεγονός ότι μια ολόκληρη πόλη μπορεί να αποτελεί την κατοικία ενός ανθρώπου (στην προκειμένη περίπτωση του κινέζου αυτοκράτορα). Δεν παραβλέπουμε να υπενθυμίσουμε στους μαθητές να κρατούν σημειώσεις για ορισμένα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συζήτηση. Εδώ για παράδειγμα θα μπορούσαν να σημειωθούν-καταγραφούν φράσεις όπως «συναισθηματική αξία», «επαγγελματική στέγη», «πρώτη ιδιόκτητη κατοικία», καθώς και να τονιστεί ιδιαίτερα η χρήση της λέξης *κατοικία* και μεταφορικά— κάτι που θα τους δοθεί η ευκαιρία να δουν περισσότερο στη συνέχεια στο «σπίτι».

Προτρέπουμε τους μαθητές να πληκτρολογήσουν το λήμμα «σπίτι», να πατήσουν στην αναζήτηση και κλικ πάνω στο λήμμα, για να βρουν τη σημασία του. Διαβάζοντας το κείμενο οι μαθητές κατανοούν δύο πράγματα: πρώτον ότι η έννοια σπίτι συμπεριλαμβάνει αυτήν της «κατοικίας» αλλά και δεύτερον, από τους ορισμούς που δίνονται, το σπίτι νοείται όχι μόνο ως χώρος κατοικίας αλλά και ως περιεχόμενο, ευρύτερη έννοια, αξία («είναι από σπίτι», «το σπίτι του αντέδρασε στο γάμο» κ.λπ.). Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει και το υποκοριστικό «σπιτάκι (μου)», τονίζοντας τη συναισθηματική αναφορά στην οικογενειακή εστία. Παροτρύνουμε τους μαθητές να θυμηθούν τραγούδια με θέμα το σπίτι, δημιουργώντας έτσι ευχάριστη ατμόσφαιρα. Το γεγονός ότι δεν υπάρχουν τραγούδια με την «κατοικία» δίνει αφορμή να ενισχυθεί η άποψη πως το «σπίτι» εμπεριέχει περισσότερη συναισθηματική φόρτιση ως έννοια από την «κατοικία».

Στα σώματα κειμένων —όπου υπάρχουν πολλά παραδείγματα— εμπεδώνονται κάποια από τα συμπεράσματα που προαναφέρθηκαν και καταγράφηκαν από τους μαθητές, αλλά και νέες αντιλήψεις για το σπίτι. Οι μαθητές για παράδειγμα μπορούν να εντοπίσουν τη φράση «...φυλακισμένη σπίτι της...» και να καταλάβουν ότι αρκετοί άνθρωποι νιώθουν έτσι —και όχι ευχάριστα όπως η συντριπτική πλειοψηφία—

όταν παραμένουν στο σπίτι, είτε για κοινωνικούς, είτε για ψυχολογικούς λόγους ή και λόγω ασθένειας. Αν και οι μαθητές θα δουν και τα «κακόφημα» σπίτια, αυτό μπορούμε να το προσπεράσουμε αναφέροντας απλά ότι υπάρχουν και τέτοια.

Επιπλέον, «σπίτι» μπορεί να είναι και ένα αθλητικό κέντρο (π.χ. Ιβανώφειο) αλλά και ένα απλό κατάλυμα ενός άστεγου. Μπορεί επίσης να είναι το χωριό που νοσταλγούν οι άνθρωποι που μετακόμισαν στην πόλη («...νιώθουν σα στο σπίτι τους...»), αλλά και να υπονοεί την απόλυση ενός υπαλλήλου από τη δουλειά του («θα πάνε σπίτι τους όσοι...»). Οι άνθρωποι θεωρούν το σπίτι τους σημαντικό, γι' αυτό και αφιερώνουν σ' αυτό το πρώτο κομμάτι της βασιλόπιττας την Πρωτοχρονιά και θεωρούν «διαλυμένο» το σπίτι στο οποίο δεν υπάρχει οικογενειακή συνοχή. Στο σώμα «συνεντεύξεις», αλλά και στα υπόλοιπα, οι μαθητές εντοπίζουν φράσεις όπως «...μπαίνω καθημερινά στα σπίτια...», «το Internet φέρνει τα πάντα στο σπίτι...», «...εφαρμογές για το σπίτι...», οι οποίες δείχνουν ότι η λέξη «σπίτι» τις περισσότερες φορές αναφέρεται στην καθημερινότητα, στο βίο των ανθρώπων.

Αναφέρουμε στην ολομέλεια και συζητάμε ότι η λέξη «οικία», από την οποία προέρχεται η «κατοικία» μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως πρώτο συνθετικό και ως δεύτερο κατά τη διαδικασία σύνθεσης των λέξεων. Αυτό θα το δούμε και στο [Ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) (Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη]). Καθοδηγούμε τους μαθητές να γράψουν στη θέση λήμμα, χαρακτήρας % και «οικία». Αναζητώντας, το αποτέλεσμα που μας δίνεται είναι 11 λέξεις με δεύτερο συνθετικό τους τη λέξη «οικία». Μια άλλη ενέργεια που μπορούμε να κάνουμε είναι να δοκιμάσουμε το [Αντίστροφο Λεξικό](#) της Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, στο οποίο γράφοντας απλά «οικία», εμφανίζονται 15 αποτελέσματα. Μένουμε σ' αυτό το σημείο και αξιοποιούμε την ευκαιρία να εξετάσουμε διάφορα είδη κατοικιών και να συζητήσουμε το φαινόμενο της διαφοροποίησης των κατοικιών ανάλογα με τον τόπο που θέλει ή πρέπει κάποιος να ζει, τις ανάγκες του, το πώς έχει συνηθίσει. Οι μαθητές σημειώνουν έννοιες όπως: πολυκατοικία, εξοχικό, αγροικία κ.λπ., ενώ τους υπενθυμίζουμε και τα παραδοσιακά

σπίτια που είδαμε στις σελίδες του Τετραδίου Εργασιών. Κατόπιν, οι μαθητές καθοδηγούνται να πληκτρολογήσουν στο on-line λεξικό «οικ» και χαρακτήρα %. Στην αναζήτηση που ακολουθεί, στα κριτήρια απαντούν 122 λήμματα. Σ' αυτό το σημείο τονίζουμε την πληθώρα των συνθετικών με πρώτη τη λέξη «οικία», γεγονός που ενισχύει την άποψη για τη σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο. Οι μαθητές παρατηρούν ότι λέξεις όπως «οικογένεια», «οικοδόμος», «οικονομία», «οικολογία», κ.ά. έχουν την ίδια ρίζα από το ουσιαστικό «οικία». Απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι από τα 122 λήμματα μερικά δεν έχουν καμία σχέση με το θέμα μας. Αντιθέτως τα 123 λήμματα που εμφανίζονται όταν πληκτρολογήσουν «σπιτ%» στο [Αντίστροφο Λεξικό](#) της Αναστασιάδη-Συμεωνίδη έχουν όλα σχέση με το «σπίτι». Σ' αυτό το σημείο τονίζεται ότι οι λέξεις που ανήκουν στην ετυμολογική οικογένεια της λέξης «οικία» έχουν περισσότερο λόγιο χαρακτήρα, ενώ οι λέξεις που ανήκουν στην ετυμολογική οικογένεια της λέξης «σπίτι» έχουν περισσότερο λαϊκό χαρακτήρα, γεγονός που διαπιστώθηκε ήδη παραπάνω (στην περίπτωση των τραγουδιών).

Μια άλλη διάσταση της έννοιας κατοικία που οφείλουν να γνωρίζουν οι μαθητές είναι και η έννοια του άσυλου. Πληκτρολογούμε στη Google τη λέξη και πατώντας «αναζήτηση» μας έρχονται τα αποτελέσματα. Επιλέγοντας το δεύτερο από αυτά, οδηγούμαστε στη [Βικιπαίδεια](#) όπου δεν εντοπίζουμε τις πληροφορίες που αναζητούμε. Το πέμπτο αποτέλεσμα μας οδηγεί στο [Βικιλεξικό](#), όπου επιλέγοντάς το συναντάμε ετυμολογικές και γραμματικές πληροφορίες για τη λέξη, καθώς και τη φράση «οικογενειακό άσυλο». Πρέπει να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι στην έρευνά μας. Ξαναγράφουμε «άσυλο κατοικίας». Πριν προλάβουμε να τελειώσουμε, το κυλιόμενο μενού (Popup menu) μάς την προτείνει μαζί με άλλες. Το πρώτο αποτέλεσμα μας παραπέμπει στο [Άρθρο 9](#) του Συντάγματος της Ελλάδας, ενώ το τέταρτο μας κατευθύνει στη [Βικιπαίδεια](#), δίνοντας τη δυνατότητα στους μαθητές να κατανοήσουν ότι όχι μόνο ο χώρος του σπιτιού μας είναι ιερός και απαραβίαστος, αλλά χρειάζεται και ειδική άδεια ακόμα και η αστυνομία για να διενεργήσει οποιαδήποτε έρευνα. Το σπίτι αποτελεί άσυλο.

Δεν έχουμε δει όμως έως τώρα τι περιλαμβάνει ένα σπίτι, ποιο είναι το εσωτερικό του, όπως είδαμε στο on-line λεξικό. Οι μαθητές στο περιβάλλον της

Βικιπαίδεια πληκτρολογούν τη λέξη «κατοικία». Το αποτέλεσμα της αναζήτησης – εκτός πολλών που προαναφέρθηκαν– περιλαμβάνει και τα μέρη ενός σπιτιού. Σχεδόν όλα είναι «κόκκινα», που σημαίνει πως περιμένουν εμάς ή κάποιους άλλους να επεξεργαστούμε το λήμμα συμπληρώνοντας κάποιες πληροφορίες γι’ αυτό. Μένουμε στα μέρη του σπιτιού. Αναρωτιόμαστε και συζητάμε σε ποια περίπτωση χρειάζεται το καθένα από αυτά τα μέρη. Επεκτεινόμαστε, για να έρθει στο προσκήνιο ότι οι κατοικίες των ανθρώπων διαφοροποιούνται με γεωγραφικά κριτήρια (άλλο σπίτι στο βουνό, άλλο στο νησί κ.λπ.), καθώς και με πολιτισμικά (σπίτι στην Ιαπωνία, στη Λαπωνία κ.λπ.), αλλά κυρίως και με οικονομικά. Για να έχουν οι μαθητές μια πιο σφαιρική άποψη, τους ζητάμε να επισκεφτούν τον Ιστοχώρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και να διαβάσουν στο βιβλίο της Α΄ Γυμνασίου «Οικιακή Οικονομία» (για να πάρουν και μια ιδέα για την επόμενη χρονιά) σημαντικές πληροφορίες για την κατοικία και τη σημασία της, καθώς και για άλλα χρήσιμα στοιχεία. Ο ρόλος μας είναι έντονα παρεμβατικός, αλλιώς οι μαθητές θα χαθούν στην εντυπωσιακή πληθώρα πληροφοριών. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν τώρα να κρίνουν και να κατανοήσουν τους παράγοντες που επιδρούν και διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζεται ένα σπίτι. Για να σχηματίσουν οι μαθητές μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την ποικιλία των κατοικιών, καλό είναι να επισκεφτούν μια ιστοσελίδα με σχετικό φωτογραφικό υλικό και να «κλέψουν» μερικές φωτογραφίες που θα χρησιμοποιήσουν στη συνέχεια.

Για να αντιληφθούν οι μαθητές την οικονομική διάσταση της κατοικίας, αναφέρουμε και συζητάμε για τις μικρές αγγελίες. Ήδη γνωρίζουν και από τις προηγούμενες τάξεις, αλλά και από το σχολικό εγχειρίδιο τι είναι αυτές. Εδώ θα εξετάσουμε αυτές που αφορούν την κατοικία. Επειδή υπάρχει κίνδυνος με τη μέθοδο της αναζήτησης να μπερδευτούν οι μαθητές, τους ζητάμε να επισκεφτούν την ιστοσελίδα της Καθημερινής, στην οποία εμφανίζονται πάνω-πάνω μικρές αγγελίες με θέμα τα ακίνητα. Εκεί θα δουν ότι άλλα σπίτια ενοικιάζονται, άλλα πωλούνται. Συζητάμε και θυμόμαστε ότι προηγουμένως συναντήσαμε τον όρο «ιδιόκτητο σπίτι» και αναφέρουμε ότι αυτοί που δεν έχουν χρήματα να αγοράσουν ένα σπίτι, νοικιάζουν ένα σπίτι από αυτούς που έχουν περισσότερα από ένα. Δεν ξεχνάμε να

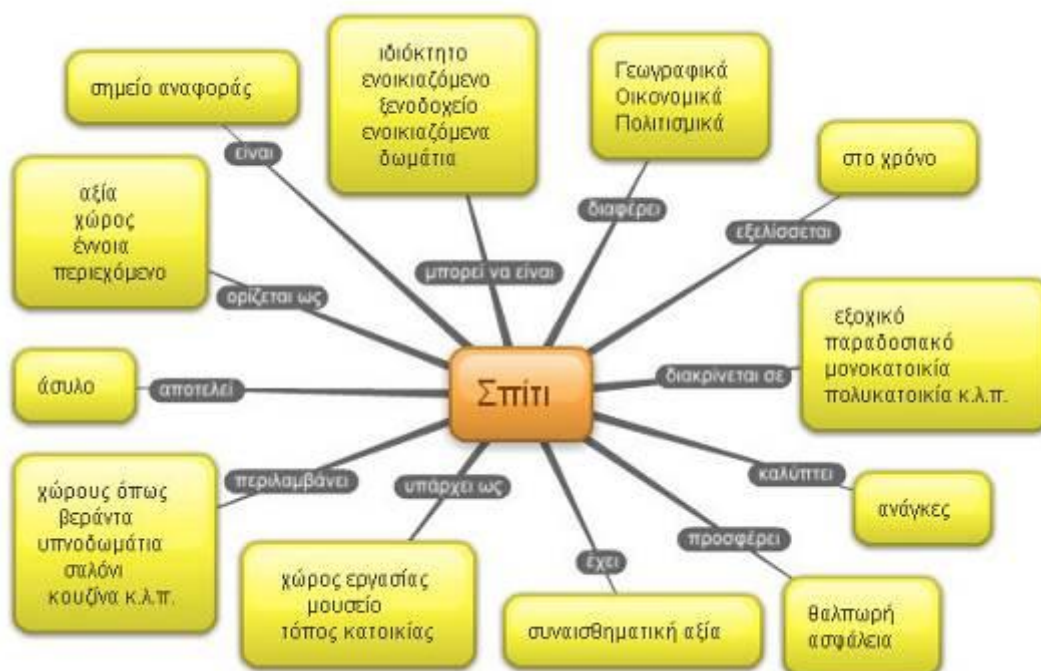

ξεκαθαρίσουμε ότι τα ξενοδοχεία και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια δεν ανήκουν στην κατηγορία των σπιτιών, που καλύπτουν πρωταρχικές ανάγκες, αλλά προσωρινές, που προκύπτουν από τις μετακινήσεις των ανθρώπων για επαγγελματικούς, ή για λόγους διασκέδασης ή διακοπών. Γι' αυτό και χτίζονται με συγκεκριμένες προϋποθέσεις, έχουν ιδιαίτερη διακόσμηση και χώρους, για να εξυπηρετούν ανθρώπους με διαφορετικά γούστα και επιθυμίες. Γι' αυτό και μερικά από αυτά θα μπορούσαμε να τα αποκαλέσουμε και παράξενα ξενοδοχεία.

Αφού ολοκληρωθούν όλες οι διαδικασίες που προβλέπονται από την εργασία, οι μαθητές ενθαρρύνονται να συγκεντρώσουν όλο το υλικό που προέκυψε (κυρίως φωτογραφικό) και να δημιουργήσουν μια Παρουσίαση, η οποία αργότερα μπορεί να αναρτηθεί στον ιστοχώρο ή στο ιστολόγιο του Σχολείου. Διαλέγουμε τις φωτογραφίες που είναι περισσότερο αντιπροσωπευτικές, για να καλύψουμε όλο το φάσμα των κατοικιών, και προσαρμόζουμε κατάλληλα σχόλια και λεζάντες. Μπορεί επίσης η Παρουσίαση να εμπλουτιστεί και από στοιχεία της Τέχνης, αφού η κατοικία, το σπίτι, συναντάται τόσο σε τραγούδια («Σπίτι μου, σπιτάκι μου», «Δραπετσώνα» κ.λπ.), όσο και σε έργα εικαστικών τεχνών.

Σε όλη τη διαδικασία της εργασίας, αλλά και στο τέλος, εκτός από τις γνώσεις που αποκτούν οι μαθητές για τον κόσμο, τονίζεται ιδιαίτερα και η παρουσία των λέξεων με ιδιαίτερο τρόπο (σπιτόγατος, παλιόσπιτο κ.λπ). Επίσης χρήσιμο θα ήταν να καταγράψουν οι μαθητές και ενδεχομένως να ενσωματώσουν στην Παρουσίασή τους παροιμίες όπως: «Άμα δεν παινέσεις το σπίτι σου, θα πέσει να σε πλακώσει», «Γαμπρός χωρίς σώβρακο, νύφη χωρίς σπίτι» κλπ.

Για το τέλος, οι μαθητές, με όσα έχουν καταγράψει ως συμπεράσματα επισκέπτονται την ιστοσελίδα <https://bubbl.us/> και προσπαθούν με την καθοδήγηση του δασκάλου να δημιουργήσουν έναν εννοιολογικό χάρτη εννοιών (mind map). Για να τους βοηθήσουμε, «μαρτυράμε» τα ρήματα και ζητάμε να συμπληρώσουν τα υπόλοιπα. Το τελικό προϊόν στο οποίο θα πρέπει να καταλήξουν οι μαθητές θα μπορούσε να είναι περίπου σαν τον παρακάτω εννοιολογικό χάρτη:

Ε. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κατά τη διάρκεια της εργασίας σε ομάδες ο διδάσκων είναι καλό να κινείται ανάμεσα στις ομάδες και να δίνει συμβουλές. Οι μαθητές της ΣΤ΄ Δημοτικού δεν είναι εξοικειωμένοι με ομαδικές εργασίες. Γι' αυτό στις αρχές μπορεί να δημιουργηθούν ορισμένα προβλήματα συνεργασίας, τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπίσει και να λύσει ο διδάσκων. Θα πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στους νέους γραμματισμούς που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές και λιγότερο στα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την επιλογή των ζητούμενων στοιχείων.